

Ивана Дуњић*

Институт за међународну политику и привреду, Београд

ДИПЛОМАТСКО ПРЕДВОЂЕЊЕ ИЛИ ТЕХНОЛОШКО ЗАОСТАЈАЊЕ: ИЗБОР ГРУПЕ СЕДАМ (Г7) У МУЛТИЛАТЕРАЛНИМ ПРЕГОВОРИМА О ГЛОБАЛНОМ ДИГИТАЛНОМ ДОГОВОРУ

Сажетак

Глобалне разлике у дигитализацији, иновацијама и доступности података праћене истовременим надметањем држава, регионалних интеграција, компанија и епистемичких заједница да предводе у све три области и да постојеће разлике отклањају, представља дипломатску дилему Групе седам (Г7) и Европске уније (ЕУ) као њене „невидљиве учеснице”. Поларизација у дигиталном простору је, изменивши почетни „дух” интернета као отворене мреже, довела до злоупотреба, претварања интернета у оружје и „цепања” мреже (splinternet). Поред деловања појединих држава као „напредних, истрајних и претећих актера”, попут Руске Федерације и Народне Републике Кине, и доктринарних разлика између Сједињених Америчких Држава, Уједињеног Краљевства и ЕУ, поларизација је постајала све очитија. У циљу њеног отклањања, Уједињене нације (УН) су предузеле акције у правцу обнове циљева отворене, слободне, укључиве и

* Имејл адреса: ivana.dunjic@diplomacy.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0002-3966-2234.

безбедне дигиталне будућности покретањем процеса усвајања Глобалног дигиталног договора. Истраживање се бави утврђивањем да ли су државе Г7, као предводници у дигиталној револуцији, међусобно усклађивале појединачне полазне позиције у оквиру мултилатералних преговора о Глобалном дигиталном договору (ГДД) у УН. Претпоставља се да се доктринарно и стратешки развијана дигитална дипломатија држава учесница Г7 одржавала и у конкретном процесу преговарања, односно да већ од полазних позиција имају усклађене кључне захтеве и очекивања упркос неминовним разликама ван њега. Истраживање ће се заснивати на квалитативном приступу, а као главна метода прикупљања и обраде података користиће се анализа садржаја докумената у којима су изнете позиције држава учесница Г7 и ЕУ као засебног актера, у почетној фази процеса преговарања, са циљем дескрипције, класификације и типологизације чинилаца за даље вршење компаративне анализе усклађености. Уколико се утврди да су државе учеснице Г7 настојале да усклађују позиције, њихова дигитална дипломатија биће отпорна на поларизацију у дигиталном простору. У супротном, поларизација присутна и међу државама и интеграцијама истих или сличних економских, политичких и друштвених система последично може отежати реализацију Глобалног дигиталног договора и њиме постављених циљева.

Кључне речи: дипломатија, поларизација, дигитална трансформација, дигитална дипломатија, Група 7, Европска унија, Сједињене Америчке Државе, Уједињене нације, мултилатерални преговори, Глобални дигитални договор.

УВОД

Дигитални простор је поприште политичке борбе. То се одражава и у његовим различитим тенденцијама: фрагментацији интернета, негативном утицају дезинформација на мир, регионалну и глобалну безбедност, неуспесима у прилагођавању и усвајању технологија у складу са заједничким вредностима и развојним потребама, те дигиталном јазу (*digital divide*) између Глобалног Севера и Глобалног Југа поспешеном брзим развојем нових технологија (Internet Governance Forum [IGF] 2023; Gritsenko 2024, 4). Сви побројани изазови дигиталне револуције пропраћени су истовременим надметањем држава, регионалних интеграција, међународних технолошких организација, компанија, организација грађанског друштва, невладиних организација, епистемичких заједница и утицајних појединаца да буду предводници у глобалном управљању дигитализацијом, али и да постојећи дигитални јаз отклањају (Gritsenko 2024, 2). Такво деловање представља дипломатску дилему Групе седам најразвијенијих држава света (Г7) и ЕУ као њене „невидљиве учеснице”. Групу 7¹ чине државе које су се позиционирале као економски и технолошки најразвијеније (Kirton and Warren 2018, 24), иако је у последње време, у технолошком погледу, приметан успон и других актера.

На глобалном нивоу, посебно у контексту деловања Руске Федерације (Русија) и Народне Републике Кине (Кина, НРК), поларизација глобалних односа постаје све израженија. Борба за контролу дигиталног простора доводи до концентрације моћи између САД, ЕУ и Кине (Correa et al. 2023, 6), али и до појаве плурилатералних иницијатива (САД, ЕУ и Јапан) усмерених на супротстављање кинеским присилним трансферима технологије. Истовремено, „дигиталне силе” у успону, попут Републике Индије и Русије после суспензије из Групе осам, додатно компликују глобалну динамику (Kirton and Warren 2018, 24).

Овакав развој глобалних односа доводи до продубљивања постојећег дигиталног јаза и фрагментације интернета (*splinternet*), кроз успостављање националних граница у глобалном дигиталном простору. То ограничава слободан проток информација (York 2023),

¹ Сједињене Америчке Државе (САД), Канада, Савезна Република Немачка (Немачка), Јапан, Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске (Уједињено Краљевство, УК), Француска Република (Француска) и Италијанска Република (Италија).

стварајући одвојене мреже под контролом држава или компанија. Иако ове мреже користе исте називе и протоколе као глобални интернет, садржај којем корисници могу приступити је контролисан (York 2023). У Русији је то државно контролисани „РУНет”, док Кина примењује „Велики заштитни зид” који ствара „безбедну” верзију интернета под контролом владе (York 2023).

Спорно питање управљања интернетом као „централним елементом инфраструктуре [дигиталног] друштва” (Federal Networking Council [FNC] 1995) покушано је да се реши на Светском самиту о информационом друштву (2002–2005). То је био покушај Међународне уније за телекомуникације (*International Telecommunication Union, ITU*) тј. УН да реформишу режим глобалне интернет владавине којим је доминирала Интернет корпорација за додељена имена и бројеве (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, ICANN*). Формирањем мултилатералног Форума интернет владавину (*Internet Governance Forum, IGF*) настојала се изменити перцепција америчке доминације у дигиталном простору (Correa et al. 2023, 5). Ипак, овим напорима није постигнуто одрживо решење, због чега ово питање и даље остаје кључна тема глобалног управљања дигитализацијом.

Доктринарне разлике између САД, УК и Јапана у оквиру Г7 и држава чланица ЕУ које су такође део Групе, додатно усложњавају пејзаж глобалних односа и доприносе фрагментацији дигиталног простора (Shahin 2024; Gritsenko 2024, 4). У настојању да повећају своје учешће у глобалном дигиталном окружењу, актери у управљању дигитализацијом усвајају различите стратегије, ослањајући на концепте технолошке аутономије и дигиталног суверенитета² (Moldicz 2022, 58; Correa et al. 2023, 4). Иако ЕУ и Г7, упркос различитим приступима регулацији нових технологија – посебно између ЕУ, Јапана, УК и САД (Mesquita and Brito 2024, 14) – заговарају модел управљања заснован на учешћу више заинтересованих страна, Кина, праћена Русијом и већином држава мултилатералне структуре БРИКС, опредељује се за међувладин модел који фаворизује

² „Иако постоји различито концептуално разумевање, дигиталну сувереност можемо да разумемо као способност држава да спроводе контролу над својом дигиталном инфраструктуром, подацима и токовима информацијама унутар својих граница, често у циљу остваривања својих политичких и економских приоритета (Couture and Tourpin 2021). С друге стране, технолошку аутономију можемо да разумемо као способност појединаца, организација или држава да независно контролишу своје дигиталне активности, ресурсе и технологије (McOmber 1999)” (Милутиновић 2024, 281).

државни ауторитет и већу регулацију (Hofmann and Pawlak 2023). Присталице првог модела страхују да би мултилатерални оквир могао легитимизовати механизме контроле ауторитарних држава, док заговорници другог модела први виде као средство за нарушавање суверенитета (Banta 2020, 10).

Иако се разлози за утицај на преобликовање дигиталног простора међу глобалним актерима разликују, циљ је исти: доминација кроз истискивање конкуренције и сузбијање идеолошког утицаја „Другог” (Moldicz 2022, 58). У таквом контексту, САД, УК, Јапан, ЕУ, Кина, Русија, Индија и други значајни актери улажу све веће напоре како би ојачали своју дигиталну сувереност и обезбедили стратешку предност. У свету у коме дигитална повезаност као предуслов дигиталне трансформације опада долази до тога да државе које нису на одговарајућем степену развијености морају да бирају између „супротстављених” страна тј. водећих актера у глобалном управљању дигитализацијом (Moldicz 2022, 58–59).

Овакве околности нагласиле су потребу за координисаним приступом у превазилажењу дигиталних изазова, стварању укључивијег дигиталног простора и реформисању постојеће архитектуре глобалног управљања дигитализацијом. У настојању да ојачају глобалну дигиталну сарадњу, Уједињене нације су покренуле мултилатерални процес Самита о будућности (*Summit of the Future*) у оквиру кога је 22. септембра 2024. године усвојен Глобални дигитални договор (*Global Digital Compact*, GDD; ГДД) као анекс Пакта за будућност (*Pact for the Future*). Глобални дигитални договор представља најновији напор УН да успоставе заједничко разумевање кључних принципа глобалног управљања дигитализацијом, с циљем даљег развоја општих правила која ће обликовати „отворену, слободну, инклузивну и безбедну дигиталну будућност” (United Nations General Assembly [UNGA] A/79/L.2; Digwatch n.d.).

Ово истраживање за предмет има разматрање способности држава учесница Г7 и ЕУ да успешно ускладе своје различите полазне позиције у оквиру мултилатералних преговора о ГДД у УН. Кључно истраживачко питање на које ће овај рад покушати да пружи одговор гласи: да ли су државе Г7 и ЕУ усклађивале своје појединачне преговарачке позиције током мултилатералних преговора о Глобалном дигиталном договору у УН? Полазна претпоставка је да је доктринарно и стратешки развијана дигитална дипломатија држава учесница Г7 допринела почетном усклађивању њихових

преговарачких позиција, омогућавајући посредно превазилажење постављене дипломатске дилеме и некомпетитивно деловање у дигиталном простору. Циљ истраживања је дескрипција полазних преговарачких позиција држава учесница Г7 и ЕУ као „невидљиве учеснице” Г7, те класификација и типологизација обавезних чинилаца преговарачког процеса у које спадају: дефинисани циљеви, принципи, обавезе и механизми за спровођење и праћење постигнутих договора. Ово ће омогућити поређење и формулисање одговора на постављено истраживачко питање. Рад је, поред уводног дела који представља формулацију проблема, структуриран у четири логичке целине. Прва се односи на теоријски и методолошки приступ, друга обухвата осврт на контекст иницирања и одржавања Самита о будућности, трећа емпиријски сегмент који обухвата анализу и поређење преговарачких позиција ЕУ и држава учесница Г7, и последња закључак.

ТЕОРИЈСКИ³ И МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Самит о будућности спада у светске самите УН који, као догађаји на високом нивоу и „глобални форуми”, окупљају лидере ради постизања новог међународног консензуса о кључним глобалним питањима, а једно од таквих је и управљање процесом дигитализације (United Nations [UN] n.d. a; International Telecommunication Union [ITU] 2008; Дуњић 2024, 32). Тако осмишљене конференције имају за циљ, не само обликовање светског јавног мњења, већ и придобијање подршке кључних политичких актера и шире јавности за спровођење глобалних политика (ITU 2008; Дуњић 2024, 32). Тако су светски самити УН уједно и механизми за изградњу легитимитета (ITU 2008), што је можда и њихова највећа вредност како примећује Ханс Клајн (*Hans Klein*) (Дуњић 2024, 33). Иако спровођење усвојених планова не тече глатко, идеје развијене на самиту неретко доводе до друштвених промена путем неформалних механизма дискурса и легитимизације (Klein 2004, 8).

Овакви самити би се најбоље могли посматрати кроз теоријску призму дипломатије више заинтересованих страна (*Multistakeholder Diplomacy, MSD*) Брајана Хокинга (*Brian Hocking*) (Hocking 2006). Међутим, ово истраживање се не бави модалитетима учешћа у

³ Теоријски оквир преузет из мастер рада који је одбрањен 22. септембра 2023. године на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Наведен као јединица литературе на референсној страни.

мултилатералном процесу, већ да ли су државе учеснице Г7, од којих су неке истовремено и чланице ЕУ, као предводници у дигиталној револуцији, успеле да међусобно ускладе различите полазне позиције о узајамно некомпетитивном деловању у оквиру мултилатералних преговора о усвајању ГДД као једном сегменту Самита о будућности. Зато је теоријски оквир овог истраживања помоћу ког ће покушати да се опишу полазне преговарачке позиције држава учесница Г7 и чланица ЕУ, али и ЕУ посебно, и њихова способност да их ускладе, заснован на разумевању мултилатерализма Џона Џерарда Рагија (*John Gerard Ruggie*).

Да бисмо разумели Рагијев социјал-конструктивистичку позицију, упоредићемо је са приступом либералног институционализма Роберта О. Кохејна (*Robert O. Keohane*). Иако Кохејн дефинише мултилатерализам као „праксу усклађивања националних политика у групама од три или више држава кроз *ad hoc* аранжмане или путем институција” (Keohane 1990, 731), Раги указује на номинални карактер такве концептуализације истичући да јој недостаје супстанцијални елемент (Ruggie 1993, 6). Однос између номиналног и супстанцијалног, односно квантитативног и квалитативног елемента, кључан је за разумевање мултилатерализма чија специфичност није садржана само у „усклађивању националних политика у групама од три или више држава” (Keohane 1990, 731), већ и у примени „одређених принципа уређења односа” (Ruggie 1993, 6) међу њима. Рагијев приступ дефинише мултилатерализам као институционални оквир или организациони модел који регулише односе међу државама на основу општих норми и принципа понашања, чиме се превазилазе њихови појединачни интереси (7, 11).

Управо зато се претпоставља да се дигитална дипломатија Г7 развила на основу заједничких принципа својствених најразвијенијим државама света иако неке од њих припадају паралелно и другим „чвршће” повезаним мултилатералним структурама. Тако развијена, она се последично одражавала у преговарачким полазиштима и посредно омогућила усклађивање почетних позиција у мултилатералним преговорима о усвајању ГДД. Ово се такође претпоставља и за позицију ЕУ, јер су за развијање мултилатералне дигиталне дипломатије Г7 пресудни самити на којима се врши „усклађивање [дигиталних политика, стратегија дигиталне дипломатије држава чланица] на основу [заједничких] принципа” (Ruggie 1993, 6), којима ЕУ присуствује како кроз

поједине државе учеснице Г7, тако и самостално (Европски савет и Европска комисија). Тврди се да неретко Европска комисија обogaћује дискусије на самитима, јер има обухватнији приступ политичким проблемима у поређењу са другим актерима, односно државама, као и проверене механизме изградње консензуса и мрежног деловања (Debaere 2017, 111).

У складу са теоријским приступом социјалног конструктивизма, ово истраживање се заснива на квалитативној методологији, ослањајући се на интерпретативни методолошки приступ. Као главна метода прикупљања и обраде емпиријског материјала издваја се анализа садржаја у првом реду примарних извора у које спадају: сви доступни поднесци (*доприноси* – *contributions*) тј. почетне преговарачке позиције држава и ЕУ, текући нацрти за мултилатерално преговарање ГДД и коначна верзија ГДД на дигиталном порталу Канцеларије специјалног изасланика генералног секретара УН за технологију (*Office of the Secretary-General's Envoy on Technology*). Од значаја су, такође, били и секундарни извори посебно у погледу формирања теоријског оквира рада и евентуалне допуне емпиријском истраживању. Анализа садржаја омогућила је мапирање основних чинилаца који су предмет истраживања, односно кључних концепата, принципа и идеја присутних у релевантним документима, кроз квалитативну обраду емпиријских података, уз посебно разматрање значења које посматрани актери приписују својим деловањима. Овакво методолошко опредељење омогућава сагледавање преговарачких позиција актера, укључујући преклапање у формалним (ЕУ) и неформалним мултилатералним аренама (Г7), као и њихових стратегија у процесу глобалног управљања дигитализацијом.

САМИТ О БУДУЋНОСТИ – КА ЈАЧАЊУ ГЛОБАЛНЕ ДИГИТАЛНЕ САРАДЊЕ

Уједињене нације својим приступом дигиталним технологијама постепено обликују нову глобалну агенду, са нагласком на институционалном развоју у области глобалне дигиталне сарадње (Ghica 2024, 327). На основу предлога Међународне уније за телекомуникације, генерални секретар УН је 2018. године основао Високи панел за дигиталну сарадњу (*High-level Panel on Digital Cooperation, HLP DC*), састављен од двадесет стручњака из влада,

пословног и технолошког сектора, цивилног друштва и академске заједнице (Ghica 2024, 327). Ово тело је у извештају *Доба дигиталне међузависности* (*The age of digital interdependence*) покренуло идеју о ГДД. Идеја је додатно разрађена *Мапом пута за дигиталну сарадњу* (*Roadmap for Digital Cooperation*) из 2020. године за коју је 2022. године именован и специјални изасланик генералног секретара УН за технологију (*Secretary-General's Tech Envoy*), задужен за координацију дигиталне сарадње и подстицање међународног дијалога, чиме се успоставила основа за глобално регулисање дигиталних питања (Digwatch n.d.; Ghica 2024, 328; Teleanu 2024, 38).

Даље кораке ка реализацији идеје о ГДД преузела је Генерална скупштина Уједињених нација (ГСУН). У околностима пандемије COVID-19, ГСУН је усвојила 21. септембра 2020. године Декларацију поводом обележавања 75 година од оснивања УН. Као једну од дванаест основних обавеза декларација је уврстила и обавезу јачања дигиталне сарадње (UNGA A/75/L.1). Један од разлога је био тај што је пандемија у први план истакла велику зависност људи од дигиталног простора. Са друге стране, још је почетком овог века, на Светском самиту о информационом друштву, било истакнуто да дигиталне технологије имају трансформативни потенцијал, пружајући нове могућности, али и уводећи изазове без преседана (ITU n.d.; UNGA A/75/L.1).

Тако су Уједињене нације препознале да заједничка визија о будућности дигиталне сарадње, уз коришћење потенцијала технологије, и истовременог решавања питања дигиталног поверења и безбедности, постаје императив (UNGA A/75/L.1). Ова декларација је била кључна за покретање мултилатералног процеса Самита о будућности. На основу захтева који је произишао из ње, а који је био упућен генералном секретару УН, Антониу Гутерешу (*António Guterres*), поднет је извештај *Наша заједничка агенда* (*Our Common Agenda*). Овај био је поновни позив да се убрза спровођење Циљева одрживог развоја (ЦОР), али је понудио и препреке за решавање празнина у глобалном управљању, те позвао на оджавање Самита о будућности како би се „створио нови консензус о мултилатералним решењима за текуће и будуће проблеме” (UN n.d.).

У овом извештају се први пут појављује концепт ГДД (Teleanu 2024, 38), јер се делотворно управљање дигитализацијом појавило као један од главних проблема. У сврхе отклањања овог проблема, генерални секретар предложио је усвајање ГДД као анекса Пакта за

будућност – главног завршног документа Самита о будућности. Према извештају *Наша заједничка агенда*, глобална дигитална сарадња би требало да се унапреди кроз: 1) обезбеђивање универзалног приступа интернету, 2) спречавање фрагментације интернета, 3) заштиту података, 4) заштиту људских права у дигиталном простору, 5) увођење механизма одговорности за дискриминаторне и обмањујуће садржаје, 6) промовисање регулације вештачке интелигенције (ВИ) у складу са универзално прихваћеним вредностима, и 7) боље управљање дигиталним ресурсима, односно третирање истих као глобалних јавних добара (Guterres 2021, 7).

Последњи корак у овом процесу било је усвајање Резолуције 76 ГСУН 8. септембра 2022. године. Резолуцијом је предложено да се Самит о будућности одржи 22. и 23. септембра 2024. године у Њујорку (САД), уз припремни састанак на министарском нивоу 18. септембра 2023. године, а коме би претходио процес консултација (UNGA A/76/L.87). Према поменутој резолуцији Самит о будућности има важну улогу у поновном потврђивању Повеље УН, оживљавању мултилатерализма, унапређењу спровођења постојећих обавеза, усаглашавању конкретних решења за међуповезане изазове дигиталног доба и обнављању поверења међу државама-чланицама УН (UNGA A/76/L.87).

МУЛТИЛАТЕРАЛНИ ПРЕГОВОРИ О УСВАЈАЊУ ГЛОБАЛНОГ ДИГИТАЛНОГ ДОГОВОРА

Дигитална сарадња се, према извештају *Доба дигиталне међузависности*, може схватити као механизам „заједничког рада на решавању друштвених, етичких, правних и економских утицаја дигиталних технологија како би се увећале користи за друштво и умањили штетни ефекти” (United Nations High-Level Panel on Digital Cooperation [UNHLPDC] 2019, 6). Са друге стране, ГДД представља свеобухватан оквир за глобално управљање дигиталним технологијама и вештачком интелигенцијом (United Nations Office of the Secretary-General’s Envoy on Technology [UNOSGET] n.d.). Он је „најновија прекретница у дугом политичком путу усмереном ка проналажењу решења и приступа за коришћење могућности које нуде дигиталне технологије, као и суочавање са ризицима и изазовима које оне доносе у областима попут људских права, безбедности и одрживог развоја” (Teleanu 2024, 38). Јачање глобалне

дигиталне сарадње важно је и због тога што брзина развоја нових технологија носи нове ризике за човечанство, од којих неки нису довољно познати што потенцијално може отежавати контролу над технологијом (UNGA A/79/L.2).

Процес мултилатералних преговора о усвајању ГДД у УН био је део ширег припремног процеса Самита о будућности, и укључивао је: 1) консултације ради утврђивања обима самита, тема, организације интерактивних дијалога и процес преговора о завршном документу, и 2) међувладине преговоре о закључивању завршног документа (UNGA A/76/L.87, 3), са учешћем заинтересованих страна. У јуну 2022. године, специјални изасланик генералног секретара УН за технологију покренуо је процес онлајн консултација, позивајући заинтересоване стране да поднесу предлоге за ГДД, док је касније у октобру почео процес међувладиних преговора о закључивању завршног документа, у ком су стални представници Републике Руанде и Краљевине Шведске именовани за кофасилитаторе (Teleanu 2024, 40). Годину дана касније, у контексту 78. заседања ГСУН, нови председавајући именовао је уместо сталног представника Руанде, представника Републике Замбије за кофасилитатора процеса развоја ГДД (40).

Између јануара 2023. и септембра 2024. године одржано је већ неколико рунди међувладиних расправа и консултација са заинтересованим странама (Teleanu 2024, 40). Прва рунда одржавала се од јануара до јуна 2023. године, друга од фебруара до марта 2024. године, трећа од априла до августа 2024. године, и четврта паралелно са њом од априла до септембра 2024. године обухватајући сам процес међувладиних преговора (40). Током овог периода објављено је неколико докумената која су допринела уобличавању коначне верзије ГДД: 1) у фебруару 2024. документ који излаже „могуће структурне елементе” ГДД, 2) у априлу 2024. почетни нацрт ГДД као основа за међувладине преговоре, док су 3) у мају, јуну, јулу и августу уследиле четири ревизије почетног документа, и 4) током септембра најмање још једна међуревизија (40–41).

До самог завршетка мултилатералног процеса Самита о будућности, постојале су забринутости у вези са прихватањем ГДД и уопште Пакта за будућност (Teleanu 2024, 41). На почетку завршног догађаја на високом нивоу, 20. септембра 2024. године, председавајући ГСУН дистрибуирао је завршни документ *Пакта за будућност*, заједно са *Глобалним дигиталним договором* и

Декларацијом о будућим генерацијама као анексима (41). Чињеница да је председавајући ГСУН био укључен у консултације и преговоре све до завршног догађаја, указује на то да су поједине државе и даље биле незадовољне резултатима преговора, што се и показало када је група држава (Република Белорусија, Демократска Народна Република Кореја, Исламска Република Иран, Република Никарагва, Русија и Сиријска Арапска Република) предложила амандман на Пакт, а тиме и анексе, у чијем су средишту била два захтева: 1) поновно потврђивање да се УН води међувладиним принципом доношењем одлука и да се неће мешати у питања која спадају у унутрашњу надлежност било које државе, 2) као и захтев да генерални секретар УН достави на 80. заседању ГСУН предлоге како избећи удвајање напора као резултат усвајања Пакта (41). Ипак, државе чланице одлучиле (већином гласова) да не разматрају амандман, а 22. септембра 2024. године, Пакт за будућност и његови анекси, укључујући ГДП, усвојени су у облику који је председник Генералне скупштине проследио делегацијама 20. септембра (41).

Емпиријски део

Емпиријски део овог истраживања посвећен је дескрипцији почетних преговарачких позиција држава учесница Г7, од којих су неке чланице ЕУ, али и преговарачке позиције ЕУ као „невидљиве учеснице” Г7, у процесу формирања нултог нацрта Глобалног дигиталног договора који је настао као резултат процеса консултација и међувладиних преговора у периоду од 2022. до априла 2024. године. На основу анализе садржаја касније усвојене верзије овог документа, извршена је класификација и типологизација кључних елемената преговарачког процеса, који укључују дефинисане циљеве, принципе, обавезе и механизме за спровођење и праћење постигнутих договора. У складу са тим, посебно се анализирају и писмени поднесци односно доприноси држава учесница Г7, и посебно ЕУ. Тако ће овај део пружити и основу за упоређивање и формулисање одговора на постављено истраживачко питање. Треба напоменути да постоје ограничења у спровођењу целовитог емпиријског истраживања, услед немогућности приступа почетним преговарачким позицијама тј. доприносима Канаде, Италије и Немачке. Међутим, у случају Италије и Немачке, њихове позиције могу се посматрати и као део доприноса ЕУ, с обзиром на њихову припадност овој формалној мултилатералној структури.

Главни чиниоци преговарачког процеса

У правцу јачања глобалне дигиталне сарадње, ГДД поставио је следеће стратешке циљеве: 1) смањење свих дигиталних јазова и убрзавање напретка у остваривању ЦОР, 2) повећање степена инклузивности дигиталне економије, 3) креирање инклузивног, отвореног, безбедног и сигурног дигиталног окружења које унапређује, штити и афирмише људска права, 4) развој и примена одговорних, праведних и интероперабилних приступа у управљању подацима, и 5) јачање глобалног управљања ВИ усмереног на опште добро и напредак човечанства (UNGA A/79/L.2).

Поред дефинисаних циљева, а у сврхе класификације и типологизације обавезних чинилаца преговарачког процеса о ГДД, неопходно је одредити и принципе на којима се темељи. Почива на десет принципа у које спадају: 1) инклузивност, 2) оријентисаност на развој како нико „не би остао искључен”, 3) поштовање људских права, 4) родна равноправност, 5) одрживост, 6) приступачност и интероперабилност, 7) одговорност и транспарентност, 9) подстицање иновација, 9) приступ више заинтересованих страна, и 10) оријентисаност на будућност (UNGA A/79/L.2).

Још један важан сегмент ГДД јесу и обавезе које су груписане у складу са претходно постављеним стратешким циљевима. Тако су за први циљ оне груписане у три кластера: 1) дигитална повезаност, 2) дигитална писменост, вештине и капацитети, и 3) дигитална јавна добра и инфраструктура (UNGA A/79/L.2). За други циљ обавезе и деловање су распоређени у један кластер који се односи на приступ дигиталним технологијама (UNGA A/79/L.2). Трећи циљ, који потенцијално носи највише могућности за оспоравање од стране различитих актера, састоји се из четири кластера: 1) људска права, 2) управљање интернетом – важна улога Форума интернет владавине, 3) дигитално поверење и безбедност, и 4) интегритет информација (UNGA A/79/L.2). За четврти циљ су такође предвиђена четири кластера која се односе на 1) приватност и безбедност података, 2) размену података и стандарде, 3) податке за ЦОР и развој, и 4) прекогранични пренос података (UNGA A/79/L.2). Коначно, за пети циљ који се односи на јачање глобалног управљања ВИ усмереног на опште добро и напредак човечанства, као обавеза се истиче постављање темеља за управљање ВИ, оснивање Међународног научног панела за ВИ, успостављање годишњег глобалног дијалога

о управљању ВИ, и Глобалног фонда за ВИ и нове технологије (UNGA A/79/L.2).

Последњи издвојени сегмент ГДД који је предмет анализе јесу механизми за спровођење и праћење постигнутог. Они би требало да узимају у обзир различите националне реалности, капацитете и нивое развоја, као и да поштују националне политике и приоритете, уз обавезно учешће свих заинтересованих актера у праћењу и спровођењу (UNGA A/79/L.2). Подвлачи се да ће финансирање имати велики значај, и да ће успешно спровођење ГДД захтевати јавне, приватне и мултилатералне ресурсе (UNGA A/79/L.2). Напредак и праћење спровођења ће се темељити на достигнућима која су произишла из мултилатералног процеса Светског самита о информационом друштву (UNGA A/79/L.2). С обзиром на прекогранични карактер дигиталних технологија и све већи број заинтересованих актера укључених у глобално управљање дигитализацијом, захтева се синергија и усаглашено праћење кроз организацију Прегледа спровођења Глобалног дигиталног договора на високом нивоу (*High-level review of the Global Digital Compact*) који ће се одржати током 82. заседања ГСУН (UNGA A/79/L.2).

ПОЧЕТНЕ ПРЕГОВАРАЧКЕ ПОЗИЦИЈЕ/ДОПРИНОСИ ДРЖАВА УЧЕСНИЦА Г7 И ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Јапан у свом доприносу ГДД истиче поред горепоменутих циљева смањивање дигиталних јазова, посебно у земљама у развоју, као и јачање дигиталне повезаности. Дигитални простор треба да буде укључив, отворен, безбедан и сигуран, уз посебан акценат на регулацију нових технологија, нарочито ВИ. У том контексту, Јапан се залаже за компромис између правно обавезујућег регулаторног приступа и нерегулаторних оквира како би се максимизирале користи од технолошких иновација и омогућило инклузивно учешће у глобалној економији и друштву. Када је реч о принципима, Јапан наглашава инклузивност кроз модел учешћа свих заинтересованих актера у глобалном управљању дигитализацијом. Посебан значај придаје развоју и одрживости, заштити људских права у дигиталном простору, родној равноправности, као и одговорности и транспарентности у раду УН. Подстицање иновација и приступачност технолошким ресурсима, укључујући интероперабилност и разноликост добављача у технолошком сектору кроз *Open RAN*,

кључни су аспекти приступа. У оквиру конкретних обавеза и деловања, Јапан указује на важност јачања принципа отвореног, слободног, глобалног, интероперабилног и безбедног интернета, који подстиче иновације и штити демократске вредности и људска права. Противи се фрагментацији интернета и прекомерној државној интервенцији. У погледу ВИ, Јапан се ослања на Принципе ОЕЦД и Глобално партнерство за ВИ (*Global Partnership on Artificial Intelligence, GPAI*), као и на Г7 Хирошима процес о генеративној ВИ (*G7 Hiroshima Process on Generative AI*), који настоји да успостави заједничко разумевање развоја ВИ на глобалном нивоу. Коначно, за праћење спровођења ГДД и преглед резултата, Јапан уважава досадашња постигнућа у јавном и приватном сектору. Сматра да је неопходно избећи дуплирање постојећих структура како би се избегло одвраћање пажње од ефективног спровођења усвојеног (Government of Japan [GoJ] 2023).

Анализом доприноса УК може се приметити да заузима сличну позицију као и Јапан у погледу праћења и спровођења ГДД, али и стратешких циљева и водећих принципа уз посебно истицање потребе за подршком најмање развијеним земљама. Премошћивање дигиталних јазова повезује се са остваривањем ЦОР, али и са одговором на кризе глобалних размера. Приступ УК је заснован, као и код Јапана, на моделу више заинтересованих страна и поштовању људских права. То усваја и примењује у свим аспектима глобалног управљања дигитализацијом, попут управљања подацима, интернетом и новим технологијама, укључујући ВИ. Ова држава наглашава значај дигиталне јавне инфраструктуре и јавних добара за ефикасно пружање друштвених услуга, упозоравајући на ризике од незаконитог надзора влада који угрожава приватност. Управљање интернетом, према позицији УК, треба да се ослања на Интернет корпорацију за додељена имена и бројеве, Радну групу за Интернет инжењеринг (*Internet Engineering Task Force, IETF*) и Форум интернет владавине – институције које су од кључног значаја за решавање техничких и политичких изазова у овој области (Government of the United Kingdom [GoUK] 2023).

Уједињено Краљевство примењује секторски приступ регулисању вештачке интелигенције (Howell and Ifayemi. n.d, 20). Тако се залаже за „сигурност по дизајну” како би се ојачале предвидивост и поштовање људских права (GoUK 2023). Осим што УК прихвата Принципе ОЕЦД о ВИ, оно развија и сопствене стандарде, који се

фокусирају на безбедност, транспарентност, правичност, одговорност и могућност правне заштите (Howell and Ifayemi. n.d. 20). Она се, на пример, у овој почетној фази процеса залагала за искључење питања смртоносног аутономног оружја (*Lethal autonomous weapon systems, LAWS*) из оквира ГДД (GoUK 2023). И коначно у погледу управљања сајбер простором, УК истиче да иако сајбер претње представљају озбиљне изазове у националним политикама, постојећи напори УН за решавање ових питања треба да се уваже (GoUK 2023).

Сједињене Америчке Државе заузимају сличан став као Јапан и УК у погледу стратешких циљева и водећих принципа ГДД наглашавајући важност дигиталне повезаности, владавине права и поштовања људских права у дигиталном простору. Посебно истичу потребу за непристрасним и ефикасним надзором, изражавајући забринутости због потенцијалних злоупотреба интернета, података и алгоритамиких алата за незаконито надгледање и репресију. У домену управљања интернетом, САД се залажу за очување глобалног и децентрализованог интернета који омогућава слободан ток информација, уз подршку поузданој инфраструктури и разноврсним добављачима услуга. Оне избегавају експлицитно помињање Интернет корпорације за додељена имена и бројеве, истичући улогу Форума за управљање интернетом. У области нових технологија, посебно ВИ, САД заузимају специфичнију позицију у односу на Јапан, па чак и УК, те се залажу за приступ управљању ризицима утемељен на Оквиру за управљање ризицима ВИ (*AI Risk Management Framework*) Националног института за стандарде и технологију (*National Institute of Standards and Technology, NIST*), који препознаје контекстуалну природу ризика у дизајну, развоју и употреби ВИ. У погледу праћења и спровођења ГДД, САД наглашавају важност уважавања постојећих мандата и међународних организација, као и постигнућа мултилатералног процеса Светског самита о информационом друштву (United States Department of State [USDoS] 2023).

Француска је, поред доприноса ЕУ, поднела и свој појединачни допринос. У погледу циљева и принципа ГДД, позиција Француске се не разликује умногоме од партнера из Г7. Међутим, оно где Француска поступа другачије јесте регулација нових технологија. Наиме, у овом доприносу она истиче потребу за регулацијом нових технологија, у првом реду ВИ, како би се осигурала заштита права корисника, ограничиле негативне последице и спречила злоупотреба

дигиталних алата. За разлику од партнера из Г7, Француска заступа чвршћи регулаторни приступ, тврдећи да дигиталне технологије без адекватне регулације могу угрозити међународну безбедност. Иако подржава иновације и отвореност дигиталног простора, Француска наглашава важност уравнотежења технолошког развоја с прописима који ће штитити приватност и људска права. Регулација мора бити у складу с принципима интероперабилности, неутралности интернета и инклузивног управљања, без подривања децентрализоване архитектуре дигиталног простора. Када је реч о праћењу и спровођењу ГДД, Француска, као и САД, УК и Јапан сматра да је кључно обезбедити кохерентност и координацију са процесом прегледа Светског самита о информационом друштву (Government of France [GoF] 2023).

Европска унија тежи да буде глобални лидер у дигиталној трансформацији. Такве тежње се одражавају и у доприносу ГДД одражавајући тако њену позицију која је заснована на приступу у складу са међународним актима о људским правима и Европском декларацијом о дигиталним правима и начелима (*European Declaration on Digital Rights and Principles*) (European Union [EU] 2023), али и настојању да јача технолошко предводништво и дигиталну сувереност (Shahin 2024, 1118; о технолошком надметању САД и ЕУ видети Милутиновић 2024).

Иако има јединствену и већ развијену позицију по питању глобалног управљања дигитализацијом, ЕУ се не разликује драстично у односу на partnere из Г7, али и у овом случају од Француске која је и њена држава чланица и учесница Г7. Ипак, питање управљања интернетом и приступа регулацији нових технологија завређује и овде посебну пажњу. Најпре, ЕУ настоји да јача визију отвореног, стабилног и инклузивног интернета, подржавајући приступ више заинтересованих страна у управљању интернетом као предуслов за избегавање његове фрагментације, и рад Форума интернет владавине. Када се ради уопштено о глобалном управљању дигитализацијом, ЕУ истиче важност јачања глобалне координације кроз механизме као што је специјални изасланик генералног секретара УН за технологију, који треба да обезбеђује конзистентност (EU 2023).

У погледу регулације нових технологија, посебно ВИ, ЕУ има подробно развијену регулативу коју је побројала у документу који је поднет као допринос ГДД. У домену ВИ, а на основу Акта о ВИ (*EU Artificial Intelligence Act*), ЕУ заступа приступ заснован на ризику

при чему препознаје три степена ризика: дозвољен, контролисан и забрањен ризик (видети Sandić 2023). Акт о ВИ поставља свеобухватан регулаторни режим за безбедну и одговорну примену ВИ у ЕУ (Howell and Ifayemi. n.d. 20). Његове одредбе регулишу „системе ВИ високог ризика” који се примењују у одређеним контекстима, али и „моделе ВИ опште намене” (20). Такође, ЕУ се у овој области ослања и на Оквирну конвенцију Савета Европе о ВИ (*The Framework Convention on Artificial Intelligence*), која је заснована на принципима људских права, демократије и владавине права, и оснажује европски приступ у међународном контексту. Паралелно, ЕУ заговара и наставак сарадње на међународном нивоу, билатерално и у оквиру мултилатералних форума ради постизања боље координације, сарадње и управљања (EU 2023).

ЕУ је, такође, развила свој приступ управљању подацима, будући да је заштита личних података регулисана Општом уредбом о заштити података ЕУ (*General Data Protection Regulation, GDPR*) и Европској стратегији за податке (*European data strategy*). Овакав приступ има за циљ заштиту људских права и демократских вредности, као и права на приватност, што је предуслов у свим питањима везаним за приступ подацима, управљање, дељење укључујући и личне и не-личне податке (EU 2023). А занимљиво је и да има супротну позицију у односу на УК када су у питању изазови везани за смртоносне аутономне оружане системе, те сматра да их не треба избацити из ГДД, већ да се морају доносити одлуке, вршити контрола над њима, и постојати одговорност за одлуке о употреби овакве врсте оружја како би се осигурало поштовање међународног права, посебно међународног хуманитарног права (EU 2023).

ЗАКЉУЧАК

Глобални дигитални простор, као поприште политичке борбе, суочава се са бројним изазовима, а као две главне негативне тенденције издвајају се поларизација услед продубљивања дигиталног јаза и надметања предводника Глобалног Севера и Глобалног Југа, као и последично фрагментација услед доктринарних разлика које постоје међу партнерима. Такво стање је поставило дипломатску дилему пред државе учеснице Г7 и ЕУ – да ли да сарађују или да предводе? Претпоставка од које се пошло, а која је развијена у складу са теоријским приступом мултилатерализма Цона Рагија, јесте да

су државе учеснице Г7, и посебно ЕУ, имале међусобно усклађене полазне преговарачке позиције у мултилатералним преговорима о усвајању Глобалног дигиталног договора чиме су посредно омогућиле превазилажење постављене дипломатске дилеме и некомпетитивно деловање у дигиталном простору.

Међутим, спроведено емпиријско истраживање је само делимично потврдило ову хипотезу, уз сва ограничења која су се приликом њега наметала. Може се закључити да међу државама учесницама Г7 и ЕУ нема несагласности у погледу принципа „ојачане” глобалне дигиталне сарадње, иако је приметно да различите државе наглашавају различите принципе. И Г7 и ЕУ имају сличне преговарачке позиције када је реч о питању управљања интернетом, јер мање-више истичу исте институције у глобалном управљању интернетом и приступ више заинтересованих страна. То наводи на закључак да се принципи у целини и делимично постављени циљеви ГДД могу приписати делотворности дигиталне дипломатије Г7 која је свакако поспешена чињеницом да су предмет овог рада државе, и формалне и неформалне мултилатералне структуре истих или сличних економских, политичких и друштвених система.

Оно што, насупротив томе, показује неделотворност дигиталне дипломатије Г7 и чини полазну претпоставку само делимично тачном, јесте неслагање у погледу петог циља ГДД који се односи на регулацију нових технологија у корист човечанства, а које у погледу обавеза и деловања захтева постављање темеља за међународно управљање ВИ. Ту се показује да је мултилатерална дигитална дипломатија неефективна наспрам дипломатије формалних мултилатералних структура чији су део поједине државе учеснице Г7, али и залагања водећих држава у правцу веће технолошке аутономије и јачања дигиталног суверенитета. Тако Јапан изричито инсистира на Принципима ОЕЦД када су у питању ВИ, УК балансира између Принципа ОЕЦД и успостављања свог регулаторног оквира, док се САД окреће сопственим ресурсима и унутардржавним актерима. Француска, као чланица ЕУ, за разлику од три поменута партнера из Г7 који настоје да балансирају између строге регулације и нерегулаторног оквира, ближа је заговарању строге регулације. Она је у том смислу најближе ЕУ која је у погледу регулисања ВИ најдаље отишла. Иако заговара јачање глобалне дигиталне сарадње у области ВИ, она има најобухватније развијену регулативу у подручју нових технологија, а посебно истиче и европски приступ

у глобалном дигиталном окружењу осврћући се на улогу Савета Европе. Европска унија настоји да јача дигитални суверенитет.

Иако Г7 ипак успева да одржи висок ниво координације и јединства, анализа садржаја доступних докумената појединачних доприноса ГДД показује да су се ове доктринарне разлике у приступу одржавале у мултилатералним преговорима, те да би потенцијално могле да отежају спровођење ионако необавезујућег ГДД. Позиције држава учесница Г7 и ЕУ варираће од тежишне важности регулације и етичких стандарда до нагласка на технолошкој аутономији, заштити националне безбедности и дигиталној суверености. Док су јединствени у настојању да изграде инклузивну, безбедну и одрживу дигиталну будућност, поларизација на глобалном нивоу и притисак супротстављених управљачких модела, стављају на пробу мултилатералну дигиталну дипломатију Групе 7.

РЕФЕРЕНЦЕ

Дуњић, Ивана. 2023. „Процес мултилатералних преговора о глобалном управљању дигитализацијом.” Мастер рад. Универзитет у Београду: Факултет политичких наука.

Милутиновић, Петар. 2024. „Технолошко надметање између Сједињених Америчких Држава и Европске уније у домену дигиталне суверености и технолошке аутономије.” У *Перспективе политичких наука у савременом друштву II*, ур. Ненад Спасојевић и Андреа Матијевић, 279–296. Београд: Институт за политичке студије.

Banta, Benjamin R. 2020. “International Cyberpolitics.” *Oxford Research Encyclopedia of International Studies* 1–23. DOI: 10.1093/acrefore/9780190846626.013.553.

Correa, C. Danish, Vitor Ido, Jacqueline Mwangi, and Daniel Uribe. 2023. “The Global Digital Compact: opportunities and challenges for developing countries in a fragmented digital space.” *South Centre*. Last accessed 1 November 2024. https://www.southcentre.int/wp-content/uploads/2023/12/RP187_The-Global-Digital-Compact_EN.pdf.

Debaere, Peter. 2017. “The Brussels Summit: Implications for the EU’s Role in the G7.” *Studia Diplomatica* 68 (3): 109–122.

Digwatch. n.d. "Explore Global Digital Compact." *Digwatch* Last accessed 15 December 2024. <https://dig.watch/processes/global-digital-compact>.

European Union [EU]. 2023. "European Union contribution to the Global Digital Compact." Contributions to the online consultations on the Global Digital Compact. *Office of the Secretary-General's Envoy on Technology*. Last accessed 6 November 2024. https://www.un.org/techenvoy/sites/www.un.org.techenvoy/files/GDC-submission_European-Union.pdf.

Federal Networking Council [FNC]. 1995. "FNC Resolution 10/24/95." 24 October 1995. *Networking and Information Technology Research and Development*. Last accessed 10 December 2024. https://www.nitrd.gov/historical/fnc/internet_res.pdf.

Gerard Ruggie, John. 1993. "The anatomy of institution." In *Multilateralism Matters: The Theory and Praxis of an Institutional Form*, ed. John Gerard Ruggie, 3–47. New York: Columbia University Press.

Ghica, Luciana Alexandra. 2024. "Transforming International Development: Navigating the Shift towards Digital Cooperation." In *The Oxford Handbook of Digital Diplomacy*, eds. Corneliu Bjola and Ilan Manor, 318–341. Oxford: Oxford University Press. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780192859198.001.0001.

Government of France [GoF]. 2023. "Global Digital Compact, Contribution of France – Courtesy translation." Contributions to the online consultations on the Global Digital Compact. *Office of the Secretary-General's Envoy on Technology*. Last accessed 6 November 2024. https://www.un.org/techenvoy/sites/www.un.org.techenvoy/files/GDC-submission_France.pdf.

Government of Japan [GoJ]. 2023. "Contribution of Japan for the Global Digital Compact." Contributions to the online consultations on the Global Digital Compact. *Office of the Secretary-General's Envoy on Technology*. Last accessed 6 November 2024. https://www.un.org/techenvoy/sites/www.un.org.techenvoy/files/GDC-submission_Japan.pdf.

Government of the United Kingdom [GoUK]. 2023. "United Kingdom Contribution To The Global Digital Compact." Contributions to the online consultations on the Global Digital Compact. *Office of the Secretary-General's Envoy on Technology*.

Last accessed 2 November 2024. https://www.un.org/techenvoy/sites/www.un.org.techenvoy/files/GDC-submission_United-Kingdom.pdf.

Gritsenko, Daria. 2024. "Advancing UN digital cooperation: Lessons from environmental policy and governance." *World Development* 173: 1–12. DOI: 10.1016/j.worlddev.2023.106392.

Guterres, António. 2021. "Our Common Agenda – Report of the Secretary-General". *United Nations*. Last accessed 25 October 2024. https://www.un.org/en/content/common-agenda-report/assets/pdf/Common_Agenda_Report_English.pdf.

Hocking, Brian. 2006. "Multistakeholder Diplomacy: Forms, Functions, and Frustrations." In *Multistakeholder diplomacy: challenges and opportunities*, eds. Jovan Kurbalija and Valentin Katrandijev, 13–29. Msida and Genève: DiploFoundation.

Hofmann, Stephanie C., and Patryk Pawlak. 2023. "Governing cyberspace: policy boundary politics across organizations." *Review of International Political Economy* 30 (6): 2122–2149. DOI: 10.1080/09692290.2023.2249002.

Howell, John, and Stephanie Ifayemi. n.d. "Policy Alignment on AI Transparency: Analyzing Interoperability of Documentation Requirements across Eight Frameworks." *Partnership on AI*. Last accessed 17 December 2024. <https://partnershiponai.org/policy-alignment-on-ai-transparency/>.

International Telecommunication Union [ITU]. 2008. "United Nations Summits." *International Telecommunication Union*. Last accessed 1 November 2024. <https://www.itu.int/net/wsis/basic/un-summits.html>.

International Telecommunication Union [ITU]. n.d. "What is the Digital Divide?" *International Telecommunication Union*. Last accessed 28 June 2024. https://www.itu.int/net/wsis/basic/faqs_answer.asp?lang=en&faq_id=43.

Internet Governance Forum [IGF]. 2023. "IGF 2023 Annual Meeting Summary Report." *Internet Governance Forum*. Eighteenth Meeting of Internet Governance Forum 8–12 October 2023 Kyoto, Japan. Last accessed 3 November 2024. https://www.intgovforum.org/en/filedepot_download/300/26575.

- Keohane, Robert. 1990. "Multilateralism: An Agenda for Research." *International journal* 45 (4): 731–764.
- Kirton, J. J., and Brittaney Warren. 2018. "G20 governance of digitalization." *International Organisations Research Journal* 13 (2): 17–40.
- Klein, Hans. 2004. "Understanding WSIS: An Institutional Analysis of the UN World Summit on the Information Society." *Information Technologies and International Development* 1 (3–4): 3–13. DOI:10.1162/1544752043557341.
- Mesquita, Rafael, and Renato Lira Brito. 2024. "War, words, and wealth: exploring the differences between cyber, digital, and tech diplomacy." *OSF Preprints*. <https://osf.io/ms3n9>.
- Moldicz, Csaba. 2022. *China, the USA and Technological Supremacy in Europe*. Abingdon and New York: Routledge.
- Sandić, Goran. 2023. "EU na korak do regulisanja veštačke inteligencije." *Beogradski međunarodno pravni krug*. 11. decembar 2023. Poslednji pristup: 17. decembar 2024. <https://www.bmk.org.rs/blog-latinica/eu-na-korak-do-regulisanja-vetake-inteligencije>.
- Shahin, Jamal. 2024. "Dancing to the same tune? EU and US approaches to standards setting in the global digital sector." *Journal of European Integration* 46 (7): 1111–1131. DOI: 10.1080/07036337.2024.2398430.
- Teleanu, Sorina. 2024. *Unpacking Global Digital Compact: Actors, Issues, and Processes*. Msida and Genève: DiploFoundation.
- United Nations [UN]. n.d. "What is the Summit of the Future?" *United Nations*. Last accessed 5 November 2024. <https://www.un.org/en/summit-of-the-future/about>.
- United Nations General Assembly [UNGA], A/75/L.1 (2020), Resolution 75 (2020), 21 September 2020.
- United Nations General Assembly [UNGA], A/76/L.87 (2022), Resolution 76 (2022), 8 September 2022.
- United Nations General Assembly [UNGA], A/79/L.2 (2024), Global Digital Compact (2024), 22 September 2024.
- United Nations High-Level Panel on Digital Cooperation [UNHLPDC]. 2019. "The age of digital interdependence: report of the UN Secretary-General's High-Level Panel on Digital

Cooperation.” *United Nations Digital Library*. Last accessed 14 December 2024. <https://digitallibrary.un.org/record/3865925?v=pdf>.

United Nations Office of the Secretary-General’s Envoy on Technology [UNOSGET]. n.d. “Global Digital Compact.” *United Nations*. Last accessed 4 November 2024. <https://www.un.org/techenvoy/global-digital-compact>.

United States Department of State [USDoS]. 2023. “Contribution of the United States of America for the Global Digital Compact.” *Office of the Secretary-General’s Envoy on Technology*. Last accessed 6 November 2024. https://www.un.org/techenvoy/sites/www.un.org.techenvoy/files/GDC-submission_United-States.pdf.

York, Dan. 2022. “What Is a Splinternet? And Why You Should Be Paying Attention.” *Internet Society*. 23 March 2022. Last accessed 5 November 2024. <https://www.internetsociety.org/blog/2022/03/what-is-the-splinternet-and-why-you-should-be-paying-attention/>.

Ivana Dunjić*

Institute of International Politics and Economics, Belgrade

DIPLOMATIC LEADERSHIP OR TECHNOLOGICAL BACKWARDNESS: THE GROUP OF SEVEN'S (G7) CHOICE IN MULTILATERAL NEGOTIATIONS ON THE GLOBAL DIGITAL COMPACT

Resume

Global disparities in digitization, innovation, and data accessibility, followed by the competition among states, regional organizations, corporations, and epistemic communities for leadership in these areas, present a diplomatic dilemma for the Group of Seven (G7) and the European Union (EU) as its “invisible participant”. Polarization within the digital sphere, altering the initial “spirit” of the internet as an open network, has resulted in abuses, weaponization, and network fragmentation, the so-called splinternet. Besides the activities of certain states acting as “advanced persistent threats,” such as the Russian Federation and the People’s Republic of China, doctrinal differences between the United States, the United Kingdom, and the EU have further deepened this polarization. To address these challenges, the United Nations (UN) launched initiatives to renew the goals of an open, free, inclusive, and secure digital future by initiating the adoption process of the Global Digital Compact (GDC). This research seeks to determine whether G7 states, as leaders in the digital revolution, have harmonized their initial individual positions within multilateral negotiations on the GDC under the UN framework. The hypothesis is that

* Email address: ivana.dunjić@diplomacy.bg.ac.rs; ORCID: 0000-0002-3966-2234.

the doctrinally and strategically developed digital diplomacy of G7 member states persisted throughout the negotiation process. This means that their key demands and expectations were already aligned despite inevitable differences outside the negotiation framework. The research adopts a qualitative approach, with content analysis of official documents outlining the positions of G7 states and the EU as a separate actor during the initial phase of negotiations. The objective is to describe, classify, and typologize relevant factors for conducting a comparative analysis of alignment efforts. If the findings indicate that G7 states sought to align their positions, their digital diplomacy will be considered resilient to digital space polarisation. Conversely, if polarization is detected even among states and organizations with similar or shared economic, political, and social systems, this could complicate realizing the GDC's objectives and implementing its established goals. Based on the conducted empirical research, the hypothesis has been partially confirmed. The research findings show that G7 states and the EU show potential both for diplomatic and digital leadership through shared principles like inclusivity, human rights, democracy, rule of law, security, and sustainability. However, internal divergences persist, particularly regarding AI regulation, where national priorities shape differing approaches. External challenges from competing global models, notably those of China and Russia, further test their diplomatic cohesion. Consequently, G7's digital diplomacy emerges as a balancing act between national perspectives aimed at maintaining collective unity amid evolving technological landscapes.

Keywords: *diplomacy, polarization, digital transformation, digital diplomacy, Group of Seven, European Union, United States of America, United Nations, multilateral negotiations, Global Digital Compact.*
